

PROFECTUS IN LITTERIS IX.

Előadások
a 14. debreceni
állam- és jogtudományi
doktorandusz-konferencián

2017. június 2.

Szerkesztette

P. Szabó Béla, Zaccaria Márton Leó, Árva Zsuzsanna

Debrecen, 2018

Debreceni Egyetem
Marton Géza
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Vezető: Szabadfalvi József
Programvezető: Szabó Béla

A kötet
az Igazságügyi Minisztérium
jogászképzés színvonalának emelését
célzó programjai keretében került kiadásra

Borítóterv: Lícium-art Kft.

ISSN 2062-1469

© a szerzők, 2017

A kézirat lezárva:
2017. július 15.

A kiadásban közreműködött:

LÍCIUM-Art

Könyvkiadó- és Kereskedelmi Kft.

Felelős vezető: Ujvári Béla

Felelős szerkesztő: Szabó Tünde

PÁLVÖLGYI ENIKÓ	225
<i>Guarantee Agreements in the Area of Banking</i>	
PÉTERVÁRI MÁTÉ	233
<i>A járások polgári kialakítását befolyásoló tényezők az 1870: XLII. tc. végrehajtása során</i>	
PUSKÁS ÁGNES	241
<i>A transznacionális megállapodások hatékonyságát befolyásoló tényezők</i>	
SAHIN, CAGLAR	249
<i>Companies in different roles: Can they be treated as consumers?</i>	
SÜTŐ BIANKA ESZTER	257
<i>A gazdálkodó szervezetek vezetőinek felelősségi aspektusai</i>	
SZABÓ ZSANETT	267
<i>A lopás tényállásának szabályozási története, és gyakorlati relevanciái</i>	
SZABÓ ZSÓFIA	275
<i>A nyilvánosság tájékoztatása a bírósági eljárásokról, az új büntetőeljárásról szóló törvény tükrében</i>	
SZENDRÓI ANNA	283
<i>A munkavállalók személyiségi jogainak védelme a munkaügyi perben</i>	
SZILÁGYI DÁNIEL	289
<i>Szabad mozgás és egyenlő bánásmód: a más tagállamokból és harmadik országokból érkező hallgatók helyzete</i>	
TARKÓ IZABEL ÁGNES	297
<i>Környezetvédelmi szempontok érvényesülése a közbeszerzési eljárásokban</i>	
VIRÁG EDIT	311
<i>Büntetőjogi felelősség a felszámolási eljárásban – Csődbűncselekmény</i>	
VIRÁG EDIT	319
<i>A vállalkozói felelősség szabályai</i>	

A járások polgári kialakítását befolyásoló tényezők az 1870: XLII. tc. végrehajtása során**

A közigazgatás polgári átszervezése

Az 1848. évi forradalmat követően létrejövő áprilisi törvények a polgári állam alapját képező közjogi keretek megteremtését célozták. Az államszervezet kialakításakor az országgyűlésre és a kormányra vonatkozó rendelkezések komolyabb viták nélkül megszülettek, azonban a közigazgatási törvények megalkotása igencsak problémásnak mutatkozott. Az ország vezetését ellátó politikai erők nem tudták eldönteni, hogy mely alapelvek mentén építsék fel a polgári Magyarország közigazgatási szervezetét. A vármegyék különös jelentőségét adta, hogy a magyar történeti alkotmány egyik lényeges eleméről, a magyar függetlenség védbástyájáról kellett rendelkezniük a törvényhozóknak, amelyet a magyar államiság alapkövének tekintettek.¹ A megegyezés hiánya és a ráirányuló fokozott érdeklődés miatt az áprilisi törvények csak ideiglenesen intézkedtek a vármegyék további működéséről, és a jövőendő törvényhozás feladatául szabták az erre vonatkozó törvények megalkotását.² A városok 1848-ban részletesebb, de szintén keretjellegű szabályozást nyertek az 1848. évi XXIII. törvényben.³

*Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola – Témavezető: Dr. Varga Norbert PhD egyetemi docens

** A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, *Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban* című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

¹EREKY István, *A magyar helyhatósági önkormányzat. Vármegyék és községek. A vármegyék I.*, Budapest, 1910², 69.

²STIPTA István, *Az első polgári kori vármegyetörvény (1848: XVI. tc.)*, Szeged, 1992, 3; RUSZOLY József, *Szeged szabad királyi város törvényhatósága, 1872-1944*, Szeged, 2004, 7.

³ANTAL Tamás, *A közigazgatás és a bíraskodás újjászervezése Debrecenben 1867-ben* = RADICS Kálmán (szerk.), *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve XXVIII.*, Debrecen, 2001, 95; UÓ., *A debreceni népképviselői közgyűlés (1848-1867): az 1848: XXIII. tc. végrehajtása Debrecenben*, Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica (2005/1), 8; KAJTÁR István, *Magyar városi önkormányzatok (1848-1918)*, Budapest, 1992, 47–68; VARGA Norbert, *A közigazgatási reform és a helyi politika viszonya Debrecenben és Szegeden (1870-1872)*, Debreceni Szemle (2007/4), 466.

A forradalom leverése lehetetlenné tette a magyar polgári közigazgatás létrehozását, amelyet a neoabszolutizmus időszakában az osztrák kormányzat egységes birodalmi közigazgatása helyettesített.⁴ Ennek következtében az 1867-ben megkötött kiegyezésig nem született új törvény az 1848-ban ideiglenesnek szánt rendelkezések helyett. A kiegyezés létrejöttével Magyarország visszanyerte közjogi önállóságát, így a magyar kormányzatnak ismételten lehetősége nyílt az 1848-ban megszakadt polgári átalakulás befejezésére. Egyértelmű volt, hogy az új magyar kormány egyik legfontosabb feladata az új polgári közigazgatást szabályozó törvény országgyűlési elfogadtatása.⁵ Az országot vezető Deák-párt viszont felismerte, hogy a törvény körüli feszültség és a kompromisszum hiánya továbbra is terheli a magyar politikai elitet.⁶ Emiatt, valamint a hatalmát visszanyerő országgyűlésre háruló rengeteg feladat miatt, csak 1870-ben született meg a közigazgatási szervezet alapjául szolgáló törvény.⁷

Az 1870. évi XLII. tc-et úgy alkotta meg a törvényhozó, hogy a korábbiakban a magyar közigazgatást jellemző nagyfokú autonómiát a vármegyék megőrizhessék.⁸ Emiatt a törvényszöveg tartózkodott a részletekbe menő szabályozástól és inkább csak a kiépítendő szervezet kereteit kívánta megszabni.⁹ Ennek megfelelően a közigazgatás legalsó szintjéről csupán egyetlen szakasz erejéig rendelkezett, amelyben meghatározták a szolgabíró feladatait és a közigazgatási szervezetben elfoglalt helyét, de a hivatali felépítésről és a járások beosztásának kérdéséről már a köztörvényhatóságok döntöttek. Ennek oka, hogy a rendi korszakban meglévő nagyfokú vármegyei autonómiát a közigazgatás szervezet kialakításának helyi szintre telepítésével vélték fenntarthatónak. Ennek az elképzelésnek a megvalósítására született meg az 1870. évi XLII. tc. 91. §-a, amely a vegyes és átmeneti rendelkezések között található. A törvényhatóságok közgyűléseit a főispánok vagy a polgármesterek elnöklétével műkö-

⁴ CSIZMADIA Andor, *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig*, Budapest, 1976, 101.

⁵ ZSUPPÁN F. Tibor, *A helyi önkormányzat újjászervezése 1871/72-ben*, Századok (1980/2), 260; STIPTA István, *Vármegyei reformkonceptiók az 1870. XLII. tc. képviselőházi vitájában*, Állam és igazgatás (1985/10), 910–911.

⁶ VARGA Norbert, *A polgári közigazgatás kiépítése felé tett lépések a dualizmus időszakában* = RADICS Kálmán (szerk.), *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve XXVIII.*, Debrecen, 2006, 230–231.

⁷ SARLÓS Béla, *Közigazgatás és hatalompolitika a dualizmus rendszerében*, Budapest, 1976, 13–16.

⁸ STIPTA István, *Parlamenti viták a területi önkormányzatról (1870–1886)* = MEZEY Barna (szerk.), *Hatalommegosztás és jogállamiság*, Budapest, 1998, 87.

⁹ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Belügyminisztériumi iratok C/Általános iratok (a továbbiakban: MNL BM) K150 117. 17803/1871. Csanád vármegye a következőképpen fogalmazta meg az általuk készített tervezet bevezetőjében: „Maga a törvény, melynek alkotói szintén e céljellel lelkesíti, már határozott kör vonalakat szabott elénk.”

dó küldöttségek létrehozására kötelezte, amelyeknek az átalakuláshoz kapcsolódó tervezeteket kellett elkészíteniük. Ezek közül jelen tanulmány a törvényhatóságok szolgabírói járásokra osztásáról szóló küldöttségi munkálatokat vizsgálja, amelyeket az országos választókerületek figyelembevételével kellett megalkotniuk a megyei törvényhatóságoknak a törvény szerint.

A városi és a területi törvényhatóságok eltérő közigazgatási szervezettel rendelkeztek, így azok küldöttségeinek a saját közigazgatási szervezetükhöz leginkább illeszkedő tervezeteket kellett elkészíteniük.¹⁰ Ezekről a tervezetekről aztán a közgyűlés határozott, majd a küldöttség és a közgyűlés közös munkájából létrejött javaslatokat felterjesztették a belügyminiszternek megerősítés céljából.¹¹ A kormányzat a belügyminisztériumi megerősítéssel kívánta biztosítani az egységes és a törvény rendelkezéseinek megfelelő közigazgatási szervezet létrejöttét.¹²

A törvény végrehajtásának megkezdésére azonban csak egy évvel később került sor. A belügyminiszter 1871. május 15-én adta ki 12183. számú leiratát, amelyben arra utasította a köztörvényhatóságok főispánjait, hogy június 15-éig hívják össze vármegyéjük közgyűlését a közigazgatás újjászervezéséről szóló tervezetek elkészítését végző küldöttségek megalakítására. A belügyminiszteri leirat nem tartalmazott részletes utasítást csupán a következő alapelvet fogalmazta meg a köztörvényhatóságok számára: „*részemről csak azon reménynek adok kifejezést, miszerint a megye közönsége áthatva az átalakulás e nagy művének fontosságától, a megye rendezésére nézve oly tervezetet fog kidolgozni, és jóváhagyás végett hozzám mielőbb felterjeszteni, mely a gyors, és jó administráció biztosítása mellett, az ország illetőleg az adózó polgárok financiai érdekei megóvása iránti jogosult kíváncsiságnak is megfelelő.*”¹³

¹⁰ VARGA Norbert, *A közigazgatási reformok Debrecen és Szeged szabad királyi városokban (1870-1872)* = HOMOKI-NAGY Mária (szerk.), *Mezővárosaink jogélete a 18-19. században*, Szeged, 2010, 119–120; UÓ., *A köztörvényhatóság létrehozásának előzményei az 1870:XLII. tc. alapján Debrecen szabad királyi városban*, Collega (2002/2), 60; RUSZOLY József, *A népképviselői önkormányzat szegedi történetéhez (1848-1871)*, Szeged, 1982, 55–61.

¹¹ STIPTA István, *Intézménytörténeti adalékok az 1870:XLII. tc. végrehajtásához* = TÓTH Károly (szerk.), *Emlékkönyv Dr. Cséka Ervin egyetemi tanár születésének 70. és oktatói munkásságának 25. évfordulójára*, Szeged, 1992, 482–483.

¹² PAPP László, *Az önkormányzatiság vázlatos áttekintése, különös tekintettel a hosszú 19. század alkotmányos megoldásaira*, De iurisprudentia et iure publico (2012/1-2), 3.

¹³ Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára Csanád Vármegye Bizottmányának iratai 1871. IV.B. 252.b. 35.d.

A járáások területi beosztása a törvényhatóságok szervezési munkálataiban

A vármegyék autonómiáját sértetlenül hagyva igyekezett a belügyminisztérium a felterjesztett tervezetek jóváhagyásával operálva a lehetőségekhez képest egységes járási rendszert létrehozni. Ezt az általam feldolgozott mintegy 18 törvényhatóság szervezési munkálataival kívánom illusztrálni. Ez olyan nagyságú minta, amely elegendő ahhoz, hogy megfelelő következtetéseket lehessen levonni az 1870. évi XLII. törvény nyomán kialakított járási rendszerre.¹⁴ Érdekes megjegyezni, hogy a szervezési munkálatok színvonala igen egyenetlen. Némelyek részletes indoklást is tartalmaztak a kötelező tervezeteken kívül, míg mások, különösen, ha a belügyminiszter már az első változatot megerősítette, csupán a törvény által megkövetelt elemekre hagytakoztak.

A szolgabíró illetékességi területének megnevezésére a törvény a járás fogalmat használta.¹⁵ Az 1870. évi XLII. törvény rendelkezése szerint a törvényhatóságoknak a területeik szolgabírói járásokra osztását az országos választókerületek figyelembevételével kellett elvégeznie. Az országos választókerületeket az országgyűlési követeknek népképviselőlet alapján való megválasztásáról szóló 1848. évi V. törvény hozta létre.¹⁶ Az 5. § B) pontja alapján az országgyűlés meghatározta, hogy az egyes megyék, szabad kerületek és városok vidékei mennyi képviselőt választhatnak. A konkrét választókerületek területének meghatározására pedig a területi önkormányzatok váltak jogosulttá.

A vármegyék és a szabad kerületek esetén a választókerületek meghatározásánál a saját jogon képviselőt küldő városokat nem kellett a népességszámba számítani. A törvény előkészítése folyamán a kerületi ülésen vita tárgyát képezte, hogy átlagban hány lakos legyen jogosult egy képviselőt választani. Az eredeti tervezet azt javasolta, hogy 30 000 főre jusson egy képviselő. Andrássy Gyula Zemplén vármegyei képviselő ezt kívánta 40 000-re módosítani, de ezt

¹⁴ MNL BM K150 117. és 118. csomó, A feldolgozott szervezési munkálatok: Arad vármegye, Aranyosszék, Bars vármegye, Békés vármegye, Csanád vármegye, Csongrád vármegye, Doboka vármegye, Felső-Fehér vármegye, Fejér vármegye, Fogaras vidék, Krassó vármegye, Nagyikindai kerület, Pozsony vármegye, Sáros vármegye, Szabolcs vármegye, Szepes vármegye, Trencsén vármegye, Zala vármegye.

¹⁵ BONCZ Ferenc, *A magyar közigazgatási törvénytudomány kézikönyve a törvényhozás legújabb állása szerint I.*, Budapest, 1876, 128; FESÜS György, *A magyar közigazgatási jog kézikönyve: a jogtanulók s egyéb vizsgálati jelöltek igényeihez alkalmazva*, Budapest, 1880, 64.

¹⁶ RUSZOLY József, *A hazai választási statisztika kezdetei (1848-1869)* = TÓTH Károly (szerk.), *Studia in honorem Roberti Horváth septuagenarii*, Szeged, 1986, 219.

elvetették, így az országgyűlési vita során is az átlagosan 30 000 fős választókerületek kerültek elfogadásra.¹⁷

Az országos választókerületek igazodási pontként való megválasztásának az volt az oka, hogy a járásbíróságok területi illetékességét ekkor még nem határozták meg, így irányadóul csak az országos választókerületeket határozhatta meg az országgyűlés.¹⁸ Ezzel a törvényhatóságok egy irányszámot kaptak arra nézve, hogy hány szolgabírói járást alakítsanak ki.

Bars vármegye a járási felosztás indoklásában rámutatott azokra az okokra, amelyek a törvényhozót arra készíthették, hogy a választókerületek figyelembevételéről rendelkezzen a törvényben. Két okot jelöltek meg: 1. amennyire lehetséges a közigazgatási, törvénykezési, pénzügyi és országos választókerületek essenek egybe, 2. a szervezési munkálatokat megelőzően a járásek száma a nagy kiterjedésű megyékben kevesebb volt, mint, amennyit a népességszám miatt megkívánt volna a célszerű közigazgatás. Emiatt a törvényhozó az országos választókerületek figyelembevételének kötelezettségével nyújtott zsinórmértéket ezen vármegyék számára. A véleményes javaslat Bihar, Temes és Torontál vármegyét említette példaképpen.¹⁹

A vizsgált tervezeteket áttekintve megállapítható, hogy a törvényhatóságok jelentős része figyelmen kívül hagyta az országos választókerületi beosztást. A 18 vizsgált vármegye közül csupán Fejér, Szepes és Csanád vármegye vette a járási beosztás alapjául az országos választókerületeket.²⁰ Ezzel szemben Sáros, Krassó, Trencsén, Bars, Békés, Pozsony és Szabolcs vármegye visszautasította azt az ehhez fűzött indoklásában.²¹ Különös, hogyha nem is egy szigorúan vett törvényi kötelezettséget utasítottak ezzel vissza a törvényhatóságok, de önkormányzati autonómiájuknál fogva a törvényhozó rendelkezéseivel szembehelyezkedtek ebben az esetben.

Az országos választókerületeket a beosztásuk alapjául elfogadó törvényhatóságok esetében is csak Szepes vármegye alakított hat szolgabírói járást a hat országos választókerületének megfelelően.²² Fejér vármegye az öt országos választókerületből hat járást hozott létre, mivel a bodaiki kerület területe és

¹⁷ RUSZOLY József, *Az országgyűlési népképviselő bevezetése Magyarországon (Az 1848: V. tc. létrejötte)*.

¹⁸ FAZEKAS Csaba (szerk.), *Társadalomtörténeti tanulmányok*, Miskolc, 1996, 291–293.

¹⁹ RUSZOLY József, *Országgyűlési képviselő-választások Magyarországon: 1869-1874□: az 1848. évi pozsonyi V. és kolozsvári II. törvénycikkek gyakorlata kormányhatósági és hazai helyhatósági levéltári források alapján*, 2/3., Szeged, 2013, 29.

²⁰ MNL BM K150 117. 28287/1871.

²¹ MNL BM K150 117. 17803/1871.; 17808/1871.; 21797/1871.

²² MNL BM K150 117. 20826/1871.; 22226/1871.; 28525/1871.; 28287/1871.; 21161/1871.

MNL BM K150 118. 26616/1871.; 28391/1871.

²³ MNL BM K150 117. 21797/1871.

népessége a kétszerese volt a többi választókerületnek, így abból két szolgabírói járást állítottak fel.²³ Csanád vármegye pedig két választókerületét csupán a beosztás alapjának tekintve, a vármegyében négy járást létrehozva két-két járást hozott létre belőlük.²⁴

Az országos választókerületek figyelmen kívül hagyását jellemzően két indokkal igazolták a vármegyék:

1. A vármegye területébe több szabad királyi város ékelődik be, amelyek az 1870. évi XLII. törvény értelmében köztörvényhatóságokká alakultak, így a vármegyei törvényhatóságtól függetlenné váltak. Emiatt a vármegye területén belül önálló területtel rendelkeztek, így nem lehetett a járásba beosztani, míg a lakosság száma és a területe az országos választókerületbe beszámított;²⁵
2. Az országos választókerületek felosztása nem a közigazgatás igényeinek megfelelően történt. A közigazgatás gyakoribb érintkezést igényel, míg a választókerületekre csupán három évente egy cselekmény esetén van szükség, ezért a választókerületek meghatározásánál csupán az egyenlő lakosság szám elérése volt a cél.²⁶

Az országos választókerületek helyett a vármegyék tekintélyes része a járásbírói beosztáshoz igyekezett igazítani a kialakítandó járásokat. A törvény megszületésekor még a járásbírói illetékességi területének meghatározása hiányzott, így annak figyelembevételét nem tehetette törvényi kötelezettséggé a jogalkotó. A járásbírói jogkörökre vonatkozó szabályozás csupán az első folyamodású királyi törvényszékek és járásbírói illetékességi területéről szóló 1871. évi XXXII. törvénnyel került megalkotásra.²⁷ A törvény a járásbírói illetékességi területének és székhelyének megállapítását az igazságügyi minisztériumra bízta. A törvény elfogadása egybeesett a közigazgatási tervezetek elkészítésének időszakával.²⁸ A kormány 1871. július 10-én kelt rendeletével határozta meg a járásbírói és a törvényszékek székhelyeit.²⁹

²³ MNL BM K150 117. 17808/1871.

²⁴ MNL BM K150 117. 17803/1871.

²⁵ MNL BM K150 117. 20826/1871-Sáros vármegye; MNL BM K150 118. 26616/1871-Pozsony vármegye.

²⁶ MNL BM K150 117. 28525/1871-Trencsén vármegye; 22226/1871-Krassó vármegye; 28287/1871-Bars vármegye.

²⁷ BALOGH Judit, *Mozzások a Berettyóújfalui Királyi Járásbírói Járásbírói történetéből (1872-1949)* = MEGYER-PÁLFI Zoltán (szerk.), *A jogszolgáltatás története Berettyóújfaluban*, Debrecen, 2017, 46–48.

²⁸ MÁTHÉ Gábor, *A magyar burzsoá igazságszolgáltatási szervezet kialakulása, 1867-1875*, Budapest, 1982, 153–155.

²⁹ 39. A királyi ministerium rendelete *Az első folyamodású királyi törvényszékek és járásbírói székhelyeinek megállapítása tárgyában* = Magyarországi rendeletek tára. V. évf., Pest, 1871.

A vizsgált törvényhatóságok öt tervezetében is felmerült a járásbírósi beosztáshoz való igazodás, viszont csupán kettő járási beosztása egyezett meg a legalsóbb szintű törvénykezési szervezettel. Pozsony vármegye a járásbírósi beosztással megegyező alsófokú közigazgatási szervezetet hozott létre azzal az indoklással, hogy ezzel sok költségtől és idővesztéstől óvják meg a lakosságot, valamint a törvénykezés és közigazgatás újonnan való elválasztása miatt az alsóbb néprétegek még nem tudják elkülöníteni az igazságszolgáltatási és közigazgatási feladatokat, ezért is előnyös, ha a két szervezetrendszer beosztása azonos.³⁰ Békés vármegyében szintén a járásbírósi illetékességi területéhez igazították a vármegye járási beosztását.³¹ Trencsén vármegye szintén a járásbírósi körökhez kívánta igazítani a szolgabírók illetékességi területét, de az általuk tervezett 9 járásbírósi helyett az igazságügyminiszter csak nyolcat hozott létre a vármegye területén. A szervezési munkálatok során emiatt megmaradtak az általuk tervezett 9 járásnál az alsófokú közigazgatás létrehozásánál.³² Krassó vármegye viszont azt emelte ki indoklásában, hogy nem kívánta figyelembe venni a járásbírósi székhelyeket, mivel a kormányzat az általuk javasolt hat alsófokú törvénykezési székhelyet elutasította, így meghíúsult a választókerületek, járásbírósi körök és szolgabírói járásek területének egybeesése.³³ Szabolcs vármegyének ezzel szemben azzal a problémával kellett szembesülnie, hogy községeinek jelentős részét a határain kívül eső járásbírósi körhöz sorolták be, így erre a koncepcióra nem támaszkodhattak.³⁴

Összegzés

Az 1870. évi XLII. tc. megalkotásának célja hiába volt a közigazgatás modern kor elveinek megfelelő reformja, a járásek kialakításakor a vármegyei küldöttségek és közgyűlések a tervezetek tanúsága szerint nem tudták azt a legfontosabb vezérlőelvet érvényesíteni, hogy a 19. század elvárásai szerint biztosítsák az államszervezet egyes feladatait megvalósító helyi szervek illetékességi területének az egybeesését.³⁵ A leggyakoribb hivatkozási alap a tervezetekben a szolgabírói illetékességi területek kialakítása kapcsán ugyanis nem a választókerületi vagy a járásbírósi területbeosztás figyelembevétele, hanem a vármegye föld-

³⁰ MNL BM K150 117. 26616/1871.

³¹ MNL BM K150 117. 21161/1871.

³² MNL BM K150 117. 28525/1871.

³³ MNL BM K150 117. 22226/1871.

³⁴ MNL BM K150 118. 28391/1871.

³⁵ RÉCSI Emil, *Közigazgatási törvénytudomány kézikönyve az ausztriai birodalmi törvényhozás jelen állása szerint, különös tekintettel Magyarországra*, 1., Pest, 1854, 21–22.

rajzi fekvése, a közlekedési nehézségek és a különböző természeti akadályok. Ezzel magyarázta a kialakított beosztást a 18-ból 13 törvényhatóság.³⁶ Ezek a járások területét évszázadok óta meghatározó szempontok is akceptálhatók, különösen, hogy a járásbíróságok szervezésénél is figyelembe kellett venniük azokat a bírósági szervezet létrehozóinak.³⁷ A törvényhatóságok azonban nem tudták a vármegyék területének rendezetlensége okán a járásbíróságok járásainak és a közigazgatás járásainak azonosságát biztosítani. A képet ugyanis árnyalja, hogy a tervezetek elkészítőinek lehetőségei korlátozottak voltak annak köszönhetően, hogy a vármegyék területének korrekcióját a törvény elfogadásának idején elmulasztotta az országgyűlés,³⁸ így az egyenlőtlen középszintű területi beosztás miatt igencsak nehézkes volt egységes elvek alapján felépíteni a járási szervezetet.

³⁶ MNL BM K150 117. 17731/1871-Arad vármegye; 20171/1871-Aranyosszék; 28287/1871-Bars vármegye; 21161/1871-Békés vármegye; 17803/1871-Csanád vármegye; 21068/1871-Csongrád vármegye; 21272/1871-Doboka vármegye; 22026/1871-Felső-Fehér vármegye; 22226/1871-Krassó vármegye; 20826/1871-Sáros vármegye; 21797/1871-Szepes vármegye; MNL BM K150 118. MNL BM K150 118. 24696/1871-Nagykikindai kerület; 28391/1871-Szabolcs vármegye.

³⁷ CSEMEGI Károly, *Bírósági szervezet II.* Jogtudományi Szemle (1869/3), 101.

³⁸ VARGA Norbert, *A köztörvényhatósági törvény (1870:XLII. tc.) létrejötte*, Debreceni Jogi Műhely (2007/4), http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/4_2007/a_koztorvenyhatosagi_torveny_letrejotte/; HENCZ Aurél, *Területrendezési törekvések Magyarországon: az államigazgatási jogi szabályozás aspektusából*, Budapest, 1973, 115.